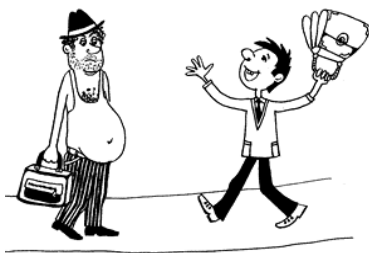

Заняткі адзінаццатыя

Занятие одиннадцатое

Якая яда, такая й хада.

Тэма

Харчаваньне, ежа, пітво, страва, посуд

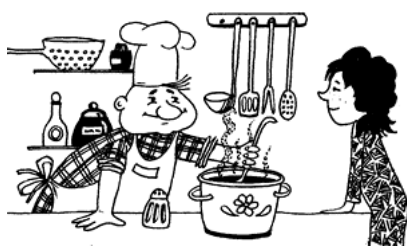
(Питание, еда, питьё, блюда, посуда)

Я згладаны, мне хочацца есьці.
У мяне воўчы апэтыт.
Я галодны, калі ня зьём першай стравы.
На вячэру маем адны аладкі.
Я хачу кавы.
Зараз буду піць каву.
Журавінавым морсам добра праганяць смагу.
П'ю, пакуль не праганю смагі.
У свята за абедным сталом зьбіраецца ўся наша сям'я.

Я проголодался, мне хочется есть.
У меня волчий аппетит.
Я голодный, если не поем первого.
На ужин у нас только оладьи.
Я хочу кофе.
Сейчас буду пить кофе.
Клюквенным морсом хорошо утоляют жажду.
Пью, пока не утолю жажду.
В праздник за обеденным столом собирается вся наша семья.

Варым, штукуем, пчэм, вырабляем і каштуем

(Варим, делаем искусно, печём, готовим и пробуем)

Сюды дабавім яшчэ каляндру,
перац, часнок ды кетчуп.

Колькі солі? Соль і сьмятану
можна дадаваць паводле
ўпадабання, колькі хочаш.

Што яшчэ трэба да халадніка
дзеля наданьня больш
шляхетнага смаку? Пакладзіце
дробна пакрышаную халодную
запечаную цяляціну.

Нам патрэбны розныя гатункі мяса: ялавічына — на рамштэкс,
бараніна — на шашлыкi, сьвініна — на галубцы й катлеты, мяса
дзіка — на смажаніну, індычаціна — на адбіўныя, гусяціна — для
запяканьня. Яшчэ нам патрэбен тлушч для смажаніны. Той, што ў
слоіку, ужо з'ялчэў.

Зь першых страў найпрасцейшая — вясковы булён. Гатуецца ён гэткім чынам. Абабраць і скрышыць бульбу, зьдзерці на буйную тарку моркву, разам паварыць у вадзе, пакуль не будуць мяккія. Пакроіць сала, падсмажыць яго з крышанай цыбуляй, дадаць лыжку мукі і падкалаціць гэтым звараны булён.

Мы робім вясельны каравай. Ён будзе вялікі, прыгожы, выштураваны, з кветкамі ды з рознымі выявамі.

Калдуны мусяць быць
усямяглыя ў масьле ці алеі.

Для бліноў замест кіслага
малака я ўжываю масьянку.

У цесьце для пірага досыць
соладзі, але патрэбны яшчэ й
разынкі.

Вы ж ведаеце: адзін зьеш хоць вала — адна
хвала, а як станеш зь людзьмі есць — будзеш
мець чэсьць.

Вось рэліквія, якая засталася мне ў спадчыну. Вылучна ў гэтай
бочцы я раблю мядовы квас. Калі надарыцца выпадак, я
абавязкова пачастую вас.

Практыкуйцеся

1. Назавіце некалькі страваў, якія маюць гэtkі смак.

пры кры

во стры

салёны

смачны

2. Прачытайце і адкажыце на пытанні.

Час ад часу* мне даводзіцца быць за кухара. Дык я ўжо ведаю, што «кухар павінен быць ахайны, з чупрынай альбо галавой вычасанай, з паголеным тварам, памытымі рукамі, абстрыжанымі пазногцямі, абвязаны белым фартухом, цввярозы, несварлівы, пакорлівы, спрытны, добра адчуваць смак... ведаць добра патрабаванні да страваў, а перад усімі паслужлівы».

*время от времени

Гэтым разам для прыгатавання святочнага абеду мне спатрэбіцца:

адзін слоік канфітуры
кілаграм тварагу
тры шклянкі алею
паўлітра сырадою
адна шклянка цукру
кубачак паранага малака
скібка батона
лустачка хлеба
пачак печыва
крыху геркулёсу
тры пальцы солі, соды
лыжка воцату
каліва цукру
кумпяк
тлусты індук

банка варення
кілограмм творага
три стакана растительного масла
пол-литра парного молока
стакан сахара
чашка кипяченого молока
ломтик батона
ломтик хлеба
пачка печенья
немного геркулеса
щепотка соли, соды
ложка уксуса
немножко (крупинка) сахара
окорок
жирный индюк

Ці даводзіцца вам іншы раз быць за кухара?

Ці да спадабы вам гэты занятак? Чаму?

Якія стравы найбольш улюбёныя ў вашай сям'і?

Ці заўсёды ў вас ёсць на абед першая страва? А другая?
Колькі солі вы звычайна бераце для салаты?
Калі вы гатуеце ежу, прадукты вы кладзеце на вока ці вахце?
Які ў вас бязмен?
Ці часта вы п'іце сырадой?
Ці каштавалі вы калі-небудзь страву з індыка? Як яна завецца? Ці спадабалася вам?
Колькі цукру вы кладзеце ў гарбату? Ці не замнога гэта?
Ці вы п'іце гарбату альбо каву бяз цукру?
Ці ў вашым хатнім наборы прадуктаў ёсць геркулёс?
Для прагатавання якіх страваў вам патрэбна воцат?
Ці часта вы ласуецеся кумпяком?
Які тварог вам больш падабаецца, тлусты?
Ці п'яце вы паранае малако?
Якімі лустамі вы кроіце хлеб?
Колькі пачкоў печыва вы берыце?
Колькі слоікаў канфітуры вы маеце на зіму?

3. Якія стравы вы ўключыце ў сваё меню? Скажыце, што вы будзеце есці на сьняданку, на палудзень, на вячэру. Чым будзеце частаваць гасцей?

грэцкая каша
перакладанец* зь вясковай кілбасой, з агурком і памідорам
паштэт з кураня т
сала та з крапівы
капу ста*
забелены панцак*
клёцкі
макарона
смажні
бабка
вантрабянка
смажаная бульба
вяндліна
гарбата
драпікі

*перакладанец — здесь: бутерброд

*капу ста — первое блюдо, щи.

*забелены панцак — суп перловый молочный

4. Прачытайце. Скажыце, якая ваша любімая страва і зь якіх прадуктаў яна складаецца.

Для прыгатавання беларускага баршчу патрэбна шмат розных складнікаў. Вы пытаецеся, менавіта што?

Прадукты гэтакія: ялавічына, фасоль, морква, пятарушка, яблыкі, буракі, бульба, памідоры, цукар, воцат, смятана, пампушкі. А ці вы елі боршч з пампушкамі? Гэта сапраўды смак!

Да баршчу ідуць розныя дадаткі. Прыкладам, да буракоў* надта ўходзяць* клёцкі зь ялавічыны.

*буракі — первое блюдо со свеклой

*уходзяць — подходят

5. Прачытайце і перакажыце тэкст.

Якраз у пару я прыйшоў дамоў. Жонка кратаецца каля вячэры ды й кажа мне:

— Трэба, каб ты памог мне што-кольвек.

— Мне незабава. Дзе будзем вячэраць?

— У гасьцёўні.

— Ці нехта мае быць у нас?

— Так. Максім тэлефанаваў, ён зараз прыйдзе.

— Максім? Выдатна! Даўно яго ня бачыў. А чым зьбіраеся трактаваць госьця?

— Ну, я ж ведаю яго густ!

— Пэўна, ты прыгатавала мачанку з рэбрачкамі?

— Не распытвай, а лепш памагай хутчэй.

— Што загадаеш, шаноўная гаспадыня?

— Засьцялі стол кужэльным абрусом.

— Гэтым?

— Не, зь зялёнымі шлякамі на рагох.

— Зроблена! Што яшчэ?

— Прырыхтуй глыбокую талерку, сподкі, відэльцы, шклянкі, гарбатныя лыжачкі, цукерніцу.

— Зараз, зараз усё зраблю. А дзе ж той прыгожы імбрычак?... Ай, які ж я нягеглы!

— Такой бяды! Зьбяры шкло. Скрынка для сьмецьця вунь у куце. Чуеш? Званок у дзьверы. Гэта Максім. Я пайду адчыняць, а ты хуценька прыбяры.

— Добры вечар!

— Вечар добры! Праходзь, Максім. Зараз будзем вячэраць.

6. Прачытайце. Адкажыце на пытаньні, пададзеныя ў канцы практыкаваньня.

Шмат хто любіць шашлыкi. Але, паверце мне, ёсць нешта смачнейшае: паляндвіца, запечаная ў паперы. Паслухайце, як гэта я раблю.

Кавалак паляндвіцы нашпігоўваю саланiнай, абкладаю цыбуляй, пакроенай скрылікамі. Пасыпаю перцам у зярнятах. Загортваю ў паперу, добра намазаную маслам, абвязаваю шпагатам i пяку на ражне, палiваючы на паперу масла. Пад ражон стаўлю патэльнію, куды будзе сыякаць тлушч. Гэта мяса найлепш падаваць з ражна, таму трэба так разлічыць час, каб сыпёкшы яго, адразу ж падаць на стол, лепш за ўсё з смажанай альбо тушанай у масьле бульбай.

Ці ёсць страва, смачнейшая за шашлык?

Што трэба да кавалка паляндвіцы?

Як пакроена цыбуля?

У што загортваецца паляндвіца?

Чым трэба абвязаць паперу?

Паляндвіца пячэцца на патэльні?

Куды сыякае тлушч?

З чым падаюць гэтую страву?

Ясь распавядае

На сьвята ўсёй сям’ёй вырашылі пайсьці ў рэстарачню. Наконт выбару не было сумневу — толькі «Мядзьеведзь». Мы прыйшлі якраз на палудзень.

- Добры дзень!
- Дзень добры!
- Ці ёсьць які вольны стол?
- Хочаце зарэзерваваць?
- Ды не, мы прыйшлі папалуднаваць.
- Вунь там, ля вакна вольны столік. Калі ласка, праходзьце.
- Дзякуй.
- Прашу вас. Вось сьпіс страў.

Рэстарачня «Мядзьеведзь»	
СТРАЎНЫ ЛІСТОК (МЭНЮ)	
Халодныя закусі Салата зь селядцом Салата «менская» Руляда з сьвініны	Гарнір Бульба тоўчаная Бульба смажаная Бульба з скваркамі і цыбуляй
Крупнікі Поліўка Суп бульбяны Беларускі боршч	Мучныя вырабы Налісьнікі Беларуская пячэня
Мясныя стравы Катлеты «белавескія» Панская гусь зь яблыкамі Адвараная індычка Цецярук па-беларуску Дзік па-віленску «Вожыкі»	Алкагольныя напоі Кактэйль «Весялуха» Піва «Старавіленскае» Шампанскае Каньяк Віно
Рыбныя стравы Надзяваны шчупак Рыба, тушаная з бульбай (у гаршчочку)	Напоі Мядуха Гарбата Кава Какава Журавінавы сок Сунічны сок
Стравы на заказ Дранікі з брусніцамі Яечня зь вэндлінай Вірлатая яечня	Марозіва «Госьціца» «Мядзьеведзь»
СМАЧНА ЕСЬЦІ! СЫЦІ, БОЖА!	

- Што закажаце?
- А што вы нам радзіце?
- Раю вам узяць штосьці зь дзічыны. У нас сягоньня цецярук і смачная гусь зь яблыкамі. Можна пачаставацца мясам дзіка.
- Вялікі дзякуй! Не.
- Ну, тады «вожыкі». Гэта беларускія зразы.
- Добра! Бярём тройчы «вожыкаў», салату зь селядцом ды беларускі боршч.
- Які гарнір жадаеце да «вожыкаў»?
- Хіба... бульбу з скваркамі й цыбуляй?

- Так, так, гэта смачна. Што возьмеце піць? Піва? Віно? Гарэлку?
- Калі ласка, філіжанку... дзьве добрага чырвонага віна. А для малога шклянку журавінавага соку і марозіва... «Мядзведзь».
- Што болей?
- Дзякуй, досыць гэтага.
- Добра. Усё зараз будзе.
- Папалуднавалі мы ў смак. Пара збірацца дамоў.
- Пане, будзьце ласкавы, рахунак!
- Так, зараз... Калі ласка, вось ваш рахунак. Ці спадабалася вам у нас?
- Вельмі! Мы задаволеныя.
- Ну й добра. Я рады, прыходзьце яшчэ.

Практыкуйцеся

7. Перакладзіце пытаньні ў беларускую мову й адкажыце на іх.

- Приличный ли этот ресторан?
Как называется ресторан?
Сколько человек пришло в ресторан?
Что они спросили у метрдотеля?
Они пришли обедать?
Где был свободный столик?
Что они заказали?
Эти блюда им посоветовал официант?
Какие блюда предложил официант?
Он им посоветовал взять дичь?
Взяли ли они гуся с яблоками?
Заказали ли они мясо дикого кабана?
Взяли ли они водку?
Что они сказали? — «Достаточно»?
Они остались довольны?
Их счет был большой?
Какие блюда в меню вас заинтересовали?
Какие белорусские блюда нравятся вам?
Кроме названных, какие ещё белорусские блюда вы уже знаете?
Какой белорусский синоним слова «меню»?
Как вы пожелаете приятного аппетита?

Кароткія і простыя размовы (чытайце ўголос)

- Вы палуднуеце разам ці па-асобку?
— Як калі.

- Вы едаеце разам ці па асобнасьці?
— Як калі.

<p>— Але й добрая ж санаторыя! Будынак прыгожы, лес, возера пад бокам. А як харчаваньне?</p> <p>— Ужо кормяць дык кормяць!</p> <p>— Колькі разоў вы ясьце?</p> <p>— Чатыры.</p> <p>— А калі вы сьнедаеце?</p> <p>— Спачатку робім гімнастыку, бяром душ і недзе каля васьмі гадзінаў сьнедаем.</p> <p>— Палуднуеце, мусіць, а другой?</p> <p>— Так.</p> <p>— А калі ў вас падвячорак?</p> <p>— Падвячорак ў нас у пяць гадзінаў дня, а вячэраем а сёмай.</p>	<p>— Ну и хороший же санаторий! Здание красивое, лес, озеро рядом. А как питание?</p> <p>— Уж кормят, так кормят!</p> <p>— Сколько раз вы едите?</p> <p>— Четыре.</p> <p>— А когда вы завтракаете?</p> <p>— Сначала делаем зарядку, принимаем душ и где-то около восьми часов.</p> <p>— Обедаете, наверное, в два?</p> <p>— Да.</p> <p>— А когда у вас полдник?</p> <p>— Полдник у нас в пять часов дня, а ужинаем в семь.</p>
<p>— Давай паглядзім, што нам прапануюць у страўным лістку.</p> <p>— Я б хацеў узяць што-кольвек зь беларускіх страваў.</p> <p>— Выбірай: крупнікі, рыбныя, мясныя стравы.</p> <p>— А што там ёсьць зь дзічыны?</p> <p>— Ці каштаваў ты качку ў рудым соўсе?</p> <p>— Не.</p> <p>— Тады бяром. Будзе смачна, будзь пэўны.</p>	<p>— Давай посмотрим, что нам предлагают в меню.</p> <p>— Я бы хотел взять что-нибудь из белорусских блюд.</p> <p>— Выбирай: супы, рыбные, мясные блюда.</p> <p>— А что там есть из дичи?</p> <p>— Пробовал ли ты утку в коричневом соусе?</p> <p>— Нет</p> <p>— Тогда берём. Будет вкусно, не сомневайся.</p>
<p>— У гэтай рэстарачыні я першы раз.</p> <p>— Во калі! Я хаджу толькі сюды. Бачыш, як тут утульна, якая абслуга. А вось якраз і наш надзяваны шчупак.</p> <p>— Ды як прыгожа аформлены! Нават ня ведаю, як падступіцца, каб разбурыць гэткае харавство.</p> <p>— Ты не бянэжся, а еж лепей. Адчуй, які шляхетны смак гэтае стравы!</p>	<p>— В этом ресторане я впервые.</p> <p>— Что ты! Я хожу только сюда. Видишь, как здесь уютно, какое обслуживание. А вот как раз и наша фаршированная щука.</p> <p>— Да как красиво оформлена! Не знаю даже, как подступить, чтобы разрушить такое произведение.</p> <p>— Ты не теряйся, а ешь лучше. Ощути, какой благородный вкус у этого блюда!</p>
<p>— Ці ня ёсьць памылка ў рахунку?</p> <p>— Не, гэта сур'ёзная рэстарачыня. Тут заўжды ўсё дакладна.</p> <p>— І ўсё-такі, давай гукнём афіцыянта. Няхай ён патлумачыць.</p>	<p>— Нет ли ошибки в счёте?</p> <p>— Нет, это серьёзный ресторан. Здесь всегда всё точно.</p> <p>— И всё-таки, давай позовём официанта. Пусть он объяснит.</p>
<p>— Віталік, дзіцятка, згубілася мая бранзалетка. Такая бліскучынькая, зь зялёнымі пацеркамі ды танюсенькім ланцужком. Можа ты яе бачыў?</p> <p>— Бачыў.</p> <p>— Бачыў?! Калі?</p> <p>— Дакладна ня ведаю, калі..., але добра памятаю, што тады мы надта смачна елі.</p>	<p>— Виталик, деточка, потерялся мой браслетик. Такой блестящий, с зелёными бусинками и тоненькой цепочкой. Может ты его видел?</p> <p>— Видел.</p> <p>— Видел?! Когда?</p> <p>— Точно не помню, когда..., но хорошо помню, что тогда мы очень вкусно ели.</p>

— Я вячэраю не пазьней, як а сёмай. А ты? — Бывае калі й пазьней.	— Я ужинаю не позже семи. А ты? — Иногда бывает и позже.
— Першы раз п'ю гэткую смачную гарбату. — Табе спадабалася? Гэтая гарбата зь язьміну.	— Первый раз пью такой вкусный чай. — Тебе понравился? Это жасминовый чай.
— Мама, я несумысьля разьбіў шклянку. — Які ж ты нягеглы! Калі ня можаш дастаць сам, папрасі дарослых! — Ага! Вунь, Віця й дарослы, а сподак разьбіў! — З гэткамі зграбнымі хутка зусім бяз посуду застанемся.	— Мама, я нечаянно разбил стакан. — Какой же ты неповоротливый! Если не можешь достать сам, попроси взрослых! — Ага! Вон, Витя и взрослый, а блюдце разбил! — С такими разворотливыми скоро совсем без посуды останемся.

Майстры слова гавораць

Бульба

Так ісьці на захад, гэтак перці
За эпоху можна толькі раз.
Есьці захацелася да сьмерці,
Ну, а повар з кухню заграз.

Падцягнулі рамяні з тугою,
Леглі адпачыць пад сінняй хвой,
На сухой абочыне шашы.
Рай — для ног, цыгарка — для душы...

Спрэчка пачалася нечакана:
Што смачней з усіх вядомых страў?
«Хаш і лобі! — першым крыкнуў Вано, —
Я б сем місак зараз увабраў».

«Плоў, — сказаў Ахмет. — Калісьці дома...»
І пацмокаў смачна языком.
А Гурген ускочыў: «Вы знаёмы
Зь ерэванскім сочным шашлыком?»

Я тут узгарэўся не на жарты:
«Вашых страў я ганіць не хачу:
І яны што-кольвек, пэўна, варты,
Як хвалілі знаўцы іх, я чуў.

Сорам пра найлепшае ня ведаць, —
Рынуўся я ў наступ на байцоў, —
Калі смачна хочаце пасьнедаць,
Закажыце бульбу зь селядцом.

Печаная бульба — гэта казка,
Паскрабеш нажом — і калі ласка.
Жоўтая скарынка як пірог,
Будзеш уплятаць яе за трох.

Трапіш да кабеціны рахманай —
Паспытаеш, друг мой дарагі,
Дранікі са сьвежаю сьмятанай,
Бабку, клёцкі, нават пірагі.

З нашай бульбы тысячу, ня меней,
Смажаць і гатуюць розных страў...»
Я ўсхапіўся зь мейсца і з натхненьнем
Песьню ім пра бульбу прасьпяваў.

Бачу: праняла мая прамова,
Зараз крыкнуць: «Дзе яна? Гарні!»
...Добра, што пад'ехаў ротны повар
На рудым запараным кані.

(Пімен Панчанка)